

Putter pensjonspenger i egen lomme

ILL. FOTO: TROND ISAKSEN

Billigpensjon: De private barnehagene får statlig støtte til god pensjon. Likevel kjøper mer enn halvparten av de private barnehagene en billigere pensjonsordning til sine ansatte og pengene putter de i egen lomme.

Side 2

Rødstrømpeaksjon

Røde strømper mot reservasjonsretten ble først lansert på Fagforbundets landsmøte i fjor. Nå oppfordrer Mette Nord alle til å være med å farge Norge rødt, med røde strømper, på årets 8. mars feiring.

Side 3

ILL. FOTO: SIDSEL HJELME

På helsa løs

Lange dagsverk og for lite tid til søvn og hvile går ut over hvordan du utfører jobben din, sikkerheten og helsa. Det er ikke uten grunn Fagforbundet er restriktive til offshore-skift på land.

Side 4

FOTO: KARLS OFIE JENSEN

Kvinnene på bunn

Det er to år igjen til FNs tusenårsmål utløper. Hvordan er ståa? Er fattigdommen i verden blitt mindre, går barna på skole og blir de vaksinerte? Har vi fått mer likestilling i verden? Les Kommentaren.

Side 6

ILL.: TRUDE TIENSVOLD

Putter pensjonspengene i egen lomme

De private barnehagene får statlig støtte til god pensjon. Likevel kjøper mer enn halvparten av de private barnehagene en billigere pensjonsordning til sine ansatte og pengene putter de i egen lomme.

– Refusjonsordningen for private barnehager sikrer at de private får like høy støtte til drift som de kommunale barnehagene. Regelen sier at private barnehager skal ha 100 prosent av gjennomsnittet av det de kommunale barnehagene koster, pensjon inkludert. Den kommunale pensjonsordningen er dyr, premien varierer, men kommer fort opp i 20 prosent av lønnskostnadene. Når mange private barnehager velger en privat ordning på to prosent av lønna er gevinsten for eierne skyhøy.

Mindretallet har bra pensjon

Det finnes 6400 barnehager i Norge, 3400 er private. 2400 tilhører PBL. Av disse har om lag 1500 en bra pensjonsordning gjennom sitt medlemskap i Private Barnehagers landsforbund sin tariffavtale (PBL-A). Også andre store barnehager har gode pensjonsordninger. Etter siste årsskifte har PBL og PBL-A slått seg sammen til en organisasjon og partene skal drøfte en ny tariffavtale i vårens oppgjør, inkludert pensjon.

– Vi kommer til å ta dette opp i oppgjøret. Det er uakseptabelt at disse barnehagene i realiteten får dekket utgifter til en god pensjonsordning og velger å putte

ILL.FOTO: NILS FREDRIK HANSEN

Urimelig: Pengene ment til de ansattes pensjoner forsvinner i barnehageeierens lomme.

pengene i egen lomme, heller enn å kjøpe en god pensjon, sier Jan-Helge Gulbrandsen i Fagforbundets arbeidsutvalg.

Sikrer god pensjon

– Det er flott at 1500 private barnehager har en pensjonsordning som skal gi den ansatte 66 prosent av lønna i pensjon. Det har de gjennom medlemskapet i tarifforganisasjonen til PBL, men dette er altså mindre enn halvparten av de private barnehagene.

– Vi må se om vi kan finne måter å organisere dette på som sikrer flest mulig av de ansatte i barnehagene en skikkelig pensjon. Det er åpning for at disse barnehagene kan slutte seg til den kommunale pensjonsordninga, men egentlig tror jeg det ville vært lurt å lage en ny

felles pensjonskasse for barnehagene. På den måten ville vi kunne sikre at den delen av tilskuddet som burde gå til pensjon, faktisk gjør det, sier Gulbrandsen.

Solid profitt

Det er dessuten slik at den gode pensjonsordningen PBL har for sine barnehager også er billigere enn den offentlige tjenestepensjonsordningen. Fagforbundet har sett på regnskapene til to tilfeldig valgte barnehager i Oslo, en i bydel Bjerke og den andre i Søndre Nordstrand. Begge barnehagene har ca 60 barn og begge har en god pensjonsordning. De betalte 5,4 prosent av lønnskostnadene i pensjon i 2012. Pensjonskostnadene for barnehageansatte i Oslo kommune var samme året på 16,5 prosent.

Differansen var på 598 000 for barnehagen i Bjerke og 662 000 for den på Nordstrand, bare dette ene året. Dette er penger som går rett inn i overskuddet i barnehagen. Siden 2012 har pensjonspremien i Oslo kommune økt betydelig og dermed også overføringene til de private barnehagene.

– Slik kan det ikke være. Her går fellesskapets penger til formål som de absolutt ikke er ment til, sier Jan Helge Gulbrandsen i Fagforbundet. I tillegg til pensjon, er det nødvendig å gå grundigere inn i forhold knyttet til eiendoms-, holding- og driftsselskap, som vi ser stadig flere av i den kommersielle barnehagesektoren.

GEIRMUND JØR

Historisk, høytidelig, framtidensretta

– Jeg er grepet av alvor og høytid, sa Siri Follerås, leder av Fagforbundet Pleie og Omsorg Oslo, i sin åpningstale til medlemmer og tillitsvalgte på stiftelsesmøte 30. januar.

Fagforbundet Pleie og Omsorg Oslo (avdeling 061) omfatter 15 bydelsforeninger og Fagforbundet Sykehjemsetatens fagforening. Den blir Oslos nest største fagforening med 7234 medlemmer. Barn og Oppvekst er størst med 9833 medlemmer. Fagforbundet Oslo har totalt 36 647 medlemmer.

Ringene sluttet

– Det blir skrevet historie her i kveld, sa fylkesleder Mari Sanden i Fagforbundet Oslo, til de ca 130 framfødte.

Hun presenterte seg som verdens heldigste fylkesleder før hun gikk gjennom bakgrunnen for organisasjonsprosjektet og historien til avdeling 061. Opprinnelsen til fagforeninga er Dikemark personalforening som ble stiftet i 1918. Det var den gang de psykisk syke ble sendt ut av byen. I 1920 meldte foreninga seg inn i Norsk Kommuneforbund. I 2007 ble den Sykehjemsetatens fagforening.

– Dette er fagforeninga mi, og jeg var en gang leder i Dikemarkforeninga, sa Sanden, og spøkte med at hun kanskje kom til å slåss for vervet som pensjonisttillitsvalgt når den tid kommer. Da blir ringen sluttet, la hun til.

FOTO: KARI-SOFIE JENSEN

Ny ledelse: Siri Follerås overtok klubba for den nye store fagforeninga; Fagforbundet Pleie og Omsorg Oslo.

Omfattende prosess

I Fagforbundet Oslo har det pågått omorganisering siden 2006. Store endringer på arbeidsgiversida er en stor utfordring for både medlemmer og tillitsvalgte. I de nye fagforeningene samles mange fra ulike etater, arbeidsplasser og kulturer. Målet for Fagforbundet Oslo er store, robuste fagforeninger som ivaretar alle medlemmene i alle tariffområder.

– Medlemmene skal ha hjelp når de har behov, ikke når vi har tid, sa Sanden.

Fagforbundet er til av én grunn og det er medlemmene. Fagforbundet er sterke i kraft av det vi gjør, ikke bare på grunn av at vi er mange.

– Det betyr ikke at medlemmene alltid har rett, men at de har rett til å bli sett og hørt, presiserte Sanden, før hun ga klubba til leder Siri Follerås.

– Jeg håper at alle som nå er medlem av den nye foreninga vil føle at de er hjemme

og kjenne styrken i fagforeningas arbeid, avslutta Mari Sanden.

Offensivt interimstyre

Fagforeninga blir det første året styrt av et interimstyre utpekt av fylket. Ordinære valg skjer i februar 2015. Stiftelsesmøtet gjorde likevel en rekke vedtak og godkjente en omfattende handlingsplan for 2014.

– Vi har store utfordringer på lang og kort sikt, sa Siri Follerås, og nevnte opplæring og verving og at 16 kulturer skal bli til en, blant mange ting. Målet er klart i horisonten.

– Vi skal ha de best skolerte tillitsvalgte ute på arbeidsplassene og vi skal verve 500 nye medlemmer i 2014, fastslått en stolt leder.

RANDI TEVIK

Organisasjonsprosjekt i Oslo

Oslos Organisasjons- og evalueringsprosjekt startet i 2006. De jobbet med å få organisasjonen til å fungere slik vedtektene forutsetter ved å jobbe med roller, oppgaver og kompetanse fram til 2011.

Det de ikke hadde jobbet med i årene fram til 2011, var strukturen. Forklaringen til fagforeningene for ikke å ha lykkes godt nok, var litt forskjellig. Veldig mange av fagforeningene forklarte det med at de ikke hadde tilstrekkelige ressurser.

17 av 56 fagforeninger hadde færre enn 100 medlemmer.

Oslo valgte å beholde fem av fagforeningene uendret, så i realiteten er det 51 fagforeninger som har deltatt i selve prosessen.

Oslo har valgt å opprette en midlertidig fagforening avd 762, Fagforbundet Private enheter, som skal fungere til 2015. Her har de samlet alle medlemmer som jobber hos «mindre» kommersielle arbeidsgivere.

I 2013 etablerte de fem fagforeninger. To valgte å fortsette som før – avd. 073 LHL Personalforening og avd. 730 Fagforbundet Oslo Kemnerkontor.

I år skal det også etableres fem fagforeninger, fire er etablert, sammenlagt av Oslo Brannkorpsforening og Oslo kommunale skorsteinsfeieres forening er utsatt til slutten av februar. To fagforeninger har vedtatt å fortsette som før.

Resultatet ser ut til å bli 19 fagforeninger.

Røde strømper

– aksjon mot reservasjonsretten

Fagforbundets leder Mette Nord vil farge Norge rødt på kvinnedagen 8. mars. Hun oppfordrer til en rødstrømpeaksjon mot reservasjonsretten.

– Nå er det på tide at vi drar fram de røde strømpene igjen. Vi vil farge Norge rødt med røde strømper på kvinnedagen 8. mars. Det er et viktig politisk signal, sier Mette Nord.

Regjeringsforliket mellom Høyre, Frp og KrF innebærer at norske kvinner etter snart 40 år med fri abort nå kastes ut i en ny abortkamp. Fastleger som av moralske eller religiøse grunner er mot abort, og prevensjon som spiral og p-piller, skal kunne reservere seg mot å veilede kvinner i abortspørsmål.

Mette Nord mener det er paradoksal at en regjering som har gått til valg på større valgfrihet i praksis vil begrense kvinners frihet.

Omkamp

– Nå har det vært så mange angrep på kvinners rettigheter, både økonomisk og når det gjelder likestilling, at vi må reagere. Dette er en omkamp om abortloven og kvinners rett til å velge selv.

– Vi kan ikke ha det slik at fastleger

setter seg til doms over kvinners valg. Det trodde jeg vi var langt, langt forbi, sier Nord.

– Hvis man har valgt å være fastlege er man forpliktet til å stille opp for pasientene sine. Man kan ikke forsinke prosessen og forlenge den vanskelige situasjonen for kvinner, ved å henvise til andre leger, sier Nord.

Kommunene må si nei

Det har vært markeringer mot reservasjonsretten fra mange hold. På åpningen av Fagforbundets landsmøte i november i fjor stilte en rekke delegater i røde strømper for å protestere mot regjeringens forslag. Fagforbundet mener kommunene må si nei til å inngå avtaler med leger som benytter seg av reservasjonsretten.

– Vi oppfordrer lokalpolitikere til å sørge for at kommunen ikke inngår eller forlenger avtaler med fastleger som benytter seg av reservasjonsretten. Prinsipielt bør leger som benytter seg av reservasjonsretten fylle andre deler av helse-

vesenet som ikke utfordrer samvittigheten, påpeker Nord.

Håper flere blir med

Hun håper på bred oppslutning om aksjonen:

– Menn kan også vise sin støtte med å bruke rød rose i knappullet, rødt banner eller noe annet rødt som synes godt. Vi har oppfordret LO til å gjøre det samme, og håper at de kvinnepolitiske nettverkene på Stortinget også vil være med.

Paradoksalt nok er det er ikke flertall på Stortinget for å innføre reservasjonsrett. Høyre og Frps representanter er gjennom regjeringsforliket med KrF forpliktet til å stemme for reservasjonsretten, mange av dem imot sin egen overbevisning.

Fagforbundet har opprettet en egen side for Røde strømper-aksjonen. Der kan du vise din støtte, like aksjonen og delta i diskusjonen på:

facebook.com/rodstrompeaksjonen

MARIANNE BILLING

FOTO: FAGBLADET

Avspark for tariffoppgjøret

Tariffoppgjørene skal sikre arbeidstakerne lønnsutvikling, rettferdig fordeling og arbeid til alle. I år vil oppgjøret også handle om å sikre en akseptabel tjenestepensjon i privat sektor.

Dette kravet støtter selvsagt også Fagforbundet. I dagens system bestemmer hver enkelt privat bedrift hva de vil gi sine ansatte i pensjon. Arbeidsgiver kan når som helst endre ordningen og også redusere pensjonen. Dette er uholdbart og uforutsigbart. Derfor krever LO tariff-festede og kjønnsnøytrale pensjoner, altså likepensjoner til kvinner og menn i privat sektor.

Rettferdig del av verdiene

Representantskapet i LO vedtok i midten av februar at årets oppgjør skal foregå forbundsvist, etter frontfagsmodellen. Det betyr at Fellesforbundet og norsk industri er først ute og legger grunnlaget for det som skal skje i resten av privat sektor og i offentlig sektor.

Dette er et prinsipp hele LO slutter opp om.

– Vi må ha sentrale og koordinerte lønnsforhandlinger for å sikre en anstendig lønnsutvikling og en rettferdig fordeling av godene, sier Fagforbundets leder, Mette Nord.

– Nasjonale løsninger og inntektspolitisk samarbeid er det som ivaretar alle arbeidstakere best, så vel de som er rela-

tiv høytlønte og har lang utdanning og arbeidstakere med omfattende realkompetanse og fagutdanning. Alle trengs og utfyller hverandre i arbeidslivet, derfor er målet vårt også å sikre at alle får real-lønnsutvikling.

Da Teknisk beregningsutvalg (TBU) la fram grunnlaget for inntektsoppgjørene 2014, framkom det at det i fjor var høyest lønnsvekst for lønnsuttakerne som står utenfor sentral lønnsdannelse, for eksempel ansatte i finanssektoren med 6,7 prosent og funksjonærene i industrien med 4,25 prosent. Mens industriarbeidere og ansatte i kommunene endte opp med en lønnsvekst på 3,5 prosent.

– Dette viser at det verken er industriarbeidere eller kommunalt ansatte som er mest truende for landets konkurransevne slik enkelte hevder, sier Fagforbundets leder. Hun legger til at siden lønnsveksten i industrien i fjor overstiger kommunesektorens, betyr det at det er et etterslep i kommunene som må kompenseres i årets oppgjør.

Klare til kamp

LO er klar til pensjonskamp. Samlet fagbevegelse har, i følge Klassekampen

FOTO: KARI-SOFIE JENSEN

Pensjon: Fagforbundets leder Mette Nord støtter LOs krav om at pensjon i privat sektor blir en viktig del av vårens tariffoppgjør.

19. februar, vervet 9 500 nye medlemmer og har aldri vært større. Det gjør at de fagorganiserte aldri har stått sterkere enn nå. Det er det motsatte av det som skjer i Europa og de andre nordiske landene. Der fører økonomisk krise og økende arbeidsledighet til færre organiserte arbeidstakere. Allerede før tariffoppgjøret er ordentlig i gang avviser NHO kravet om pensjon inn i tariffavtalene. Det bryter med moderasjonslinja, hevder de.

KARI-SOFIE JENSEN

Hva tror du blir den største utfordringen i det kommende lønnsoppgjøret?

Arne Jan Skjerdingsstad
leder
Sør-Trøndelag

Det kommer til å gå mye på andre ting enn lønn. Det blir en stor utfordring å opprettholde rettigheter vi har opparbeidet oss. Det er også en utfordring å få til at det meste skal skje i sentralt oppgjør. Også får vi en runde på pensjon som ikke blir enkel.

Elin Vinje,
ressursperson
Fanez,
Oslo

Det er vel uten tvil pensjon. Pensjonsrettighetene er den kostnaden for arbeidsgiverne som det er lettest å fjerne når det skjer endringer. Det ser vi når bedrifter går fra offentlig til privat sektor.

Doris Standal
leder
Aust-Agder

Pensjon og arbeidstidsordninger, å få beholde de ordningene vi har opparbeidet oss. Å få til et rettferdig oppgjør for de lavtlønte, med kronetillegg i stedet for prosenttillegg, slik at ikke gapet mellom høytlønte og lavtlønte bare øker.

Arnt-Jostein Silseth
nestleder
Møre og
Romsdal

Det kan bli en utfordring med arbeidstidsordningene, at vi ikke får en uthuling av dem. Pensjon i privat sektor vil også påvirke oppgjøret.

Spar regnskogen

Får du OSS e-post-nyhetsbrev, kan du reservere deg mot å få papirutgaven. Fyll ut medlemsnummer og navn for bare å få nyhetsbrev på epost og lese OSS på nett:

<http://oss.fagforbundet.no/om>

Lange arbeidsøkter på helsa løs

Søvn er billig, enkelt og helt avgjørende. For lite søvn går ut over hvordan du utfører jobben din og kan ende med uønskede hendelser. Hvor alvorlig dette er, er selvsagt avhengig av hva slags jobb du har.

Forsker Jenny- Anne Sigstad Lie ved Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI) har lest kilovis med publiserte artikler om turnus, skiftarbeid, og lange dagsverk relatert til helse de siste fire årene.

En rapport fra 2008 viste at natt- og skiftarbeid kan føre til søvnforstyrrelser, økt ulykkesrisiko og nedsatt ytelse, og antakelig også økt risiko for ulike sykdommer, blant annet hjerte- og karsykdommer. Lange arbeidstider fører til nedsatt yteevne og høyere ulykkesrisiko, og sannsynligvis også økt risiko for psykiske problemer, muskel- og skjelettplager og hjerte- og karsykdommer.

– Vi har sett på rapporten fra 2008 og oppdatert den med ny forskning. Resultatene fra de nye studiene utdyper og forsterker en del av funnene fra 2008, forteller Sigstad Lie.

Mer skiftarbeid

Stadig flere arbeidstakere i Norge arbeider turnus/skift. Det betyr at flere og flere mennesker må leve med de konsekvensene for helsa og velværet dette innebærer.

Helseproblemene kan skyldes forstyrrelser i både fysiologiske, psykologiske og sosiale døgnrytmer. Døgnrytmeforstyrrelser har omtrent samme effekt som jet-lag.

De innebærer blant annet at naturlige rytmer i ulike organer og celler av kroppen kommer i utakt, fordi de bruker ulik tid på å tilpasse seg en ny døgnrytme.

– Det vil alltid være behov for noen som jobber skift- og nattarbeid, og det er godt at det fungerer bra for noen. Likevel bør vi ta på alvor forskningen som viser helserisiko ved skift- og nattarbeid og lange arbeidstider. Forskningen viser videre at det er viktig hvordan skiftordningene legges opp, og hvilken type arbeid som skal utføres, sier forsker Jenny- Anne Sigstad Lie.

Offshore onshore

– Jeg har sett at arbeidstakere onshore, altså på fastlandet, ønsker seg turnusordninger som likner på det de har offshore. Der er de gjerne ute i 14 dager og har så fire uker fri. Forskningsrådet har akkurat lyst ut penger til ett eller to forskningsprosjekter for å se på dette med flere lange skift og komprimert arbeidstid på land.

– Det er fordi det mangler kunnskap om konsekvenser av slike arbeidstidsordninger, forteller Sigstad Lie.

Hun er selv blant dem som søker Forskningsrådet om penger til studier på dette området.

Sigstad Lie mener det er stor forskjell på arbeid på land og arbeid offshore.

– De som jobber i oljeindustrien lever totalt avsondret fra resten av samfunnet. De kommer til dekket bord og oppredd seng og de har ingen sosiale forpliktelser. Det gjør nok at denne type arbeidstid lettere kan fungere på plattformene, sier hun.

Lange vakter

Jenny- Anne Sigstad Lie håper at partene i arbeidslivet lytter til den forskningen som finnes på feltet. Forskningen viser også at dersom man må legge opp til lange dagsverk – for eksempel 10-14 timer, bør det legges inn flere gode pauser. I tillegg bør det ikke være mange av disse langvaktene etter hverandre.

– Ikke mindre viktig er muligheten til søvn. Det er ikke så lett å si hva som er riktig antall timer mellom arbeidsøkterne, men det bør være mulig å få tid nok til å sove i ca åtte timer, i tillegg til reising og spising med mer. Studier viser også at ved søvnmangel vil mange ikke oppdage at de ikke gjør jobben godt nok, de føler at det går helt fint. For lite søvn gjør at man blir mer slurvete, mindre oppmerksom og det fører lett til uønskede hendelser, sier Sigstad Lie.

Hun kan også fortelle at faren for uønskede hendelser øker jamt og trutt fra du starter på jobben og fram til det har gått åtte timer. I perioden fra åtte til tolv timer dobles risikoen for uønskede hendelser. Lange arbeidsdager kan også være medvirkende til psykiske problemer som depresjon. Situasjonen forverres dersom de lange vaktene kommer ofte og du har liten innflytelse på din egen arbeidssituasjon.

Forebygging

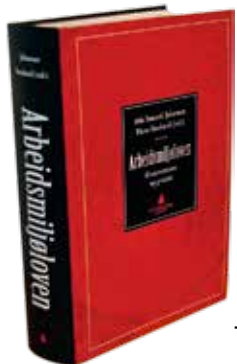
Det finnes mye arbeid som foregår 24 timer i døgnet. I mange av disse yrkene

er det krav til årvåkenhet hele skiftet igjennom. Dette gjelder for eksempel transportbransjen, men også helsesektoren. Ifølge forskeren fra STAMI er en optimal turnus bygget blant annet på prinsippet om tilstrekkelig søvn.

– Det er helt klart at lange nattskift

Fakta om arbeidstidsbestemmelser

Retningslinjer for inngåelse av tariffavtaler sier hva som må til for å kunne innføre arbeidstidsordninger med arbeidstid på 13 timer eller mer per vakt.

Endringer i Arbeidsmiljøloven (AML) om inngåelse av tariffavtale etter unntaksbestemmelsene i AML § 10-12(4), trådte i kraft 1.januar 2006. Siden da har Fagforbundets kompetansesentre behandlet søknader om dispensasjoner fra arbeidstidsbestemmelsene. Fagforbundets arbeidsutvalg (AU) godkjente i mai 2013 nye retningslinjer. De vedtok at det skal rapporteres til AU om antall avtaler – to ganger i året – 15/1 og 15/7.

Inngåelse av tariffavtale etter AML § 10-12(4) er unntak fra hovedreglene om arbeidstid. Fagforbundet understreker at det skal legges betydelig vekt på AML § 10-2 (1): «Arbeidstidsordninger skal være slik at arbeidstakerne ikke utsettes for uheldige fysiske eller psykiske belastninger, og slik at det er mulig å ivareta sikkerhetshensyn».

Retningslinjer for inngåelse av tariffavtale etter AML § 10-12 (4)

Arbeidsgiver skal søke om å få inngå avvikende arbeidstidsordninger. Det er en forutsetning at arbeidsgiverrepresentanten har fullmakt til å inngå tariffavtale. Arbeidstidsordningene skal være drøftet med arbeidstakernes tillitsvalgte. Referat fra drøftingsmøtet, skriftlig vurdering fra tillitsvalgt samt signert arbeidsplan skal vedlegges søknaden.

1. AML er en vernelov for å sikre de ansattes helse og velferd. Avvik fra AMLs rammer skal bare unntaksvis godkjennes. Ved behandling av søknader om avvikende arbeidstidsordninger skal det

legges betydelig vekt på hensynet til de ansattes helse og velferd. Ordningen skal være frivillig.

2. Søknadene skal være faglig begrunnet ut fra brukernes behov.

3. Avtaler inngås for maksimum ett år av gangen. Det bør være en gjensidig oppsigelsesfrist på én måned. Ved brudd på avtalen kan forbundet trekke tilbake godkjenningen med 14 dagers varsel.

4. Ved unntak fra AML § 10-8 (1 og 2), § 10-11 (5 og 6) forutsettes det at arbeidstakerne sikres tilsvarende kompensering hvileperioder eller annet passende vern. Arbeidstakerne skal ha kvalifisert hvileperiode med eget rom å sove i, samt tilgang til mat. Ved vakter over 9 timer på dag/kveld skal de ansatte ha et egnet pauserom/spiserom med muligheter for å hvile.

5. Ved søknad om fornyelse av avtaler stilles det krav om skriftlig evaluering. Er bl.a. målene nådd med hensyn til de

faglige begrunnelsene for søknaden, kvaliteten på tjenestene og brukernes behov? Vurdering av de arbeidsmiljø- og helsemessige påvirkninger arbeidstidsordningen har for de ansatte og kartlegging av sykefravær og turn-over i virksomheten. Tillitsvalgte og hovedverneombudet skal også gi en evaluering. Et referat fra møte med ansatte og tillitsvalgte skal vedlegges søknaden.

6. Overtid er ikke tillatt jf AML § 10-6 (1).

7. Arbeidsmiljøloven §§ 10-2 (1,2 og 4) og 10-11 (7) kan ikke fravikes.

8. Avvikende arbeidstidsordning kan ikke tre i kraft før avtalen er godkjent.

9. Alle avtaler skal, før de inngås, drøftes med Fellesorganisasjonen (FO) der de har medlemmer. Felles protokoll fra drøftingsmøtet sendes kompetansesenteret.

Hele rundskriv nr 13/13 finner du på tillitsvalgtportalen på fagforbundet.no

Turnus: Forsker Jenny-Anne Sigstad Lie fra STAMI sier blant annet at det mangler forskning på konsekvensene av lange dagsverk og komprimert arbeidstid.

til det minst kompliserte arbeidet på den tida. Jeg vet selvsagt at dette ikke er mulig alle steder, sier hun.

Ifølge forskeren finnes det også studier på at skiftarbeidere røyker mer, spiser mer usunt og sitter mer stille. Det er derfor ekstra viktig for skiftarbeidere å prøve å opprettholde en så «normal» døgnrytme som mulig. Det betyr fysisk aktivitet og sosialt samvær, og med måltider så like og så nær opptil det de ville spist ved dagarbeid.

Ønske om lange vakter

Forsker Jenny-Anne Sigstad Lie synes det er tankevekkende at trenden i dag er at både arbeidsgivere og arbeidstakere ønsker seg turnuser med lange arbeidsøkter. Sigstad Lie har bakgrunn som sykepleier og jobbet turnus. Hun forteller at sykepleiere var blant de siste som fikk åtte timers normalarbeidsdag. De var ofte enslige kvinner uten barn og da mente samfunnet at de ikke hadde behov for å ha noe særlig fritid.

– Det finnes forskning på lange arbeidsdager. Generelt er det viktig at det er tilstrekkelig hviletid både mellom skiftene og flere pauser i løpet av skiftet. Lange skift på natta er dårlig kombinasjon for helse, sikkerhet og funksjon. Da er årvåkenheten lav og reaksjonstiden lang, sier forsker Jenny-Anne Sigstad Lie.

KARI-SOFIE JENSSEN

ikke er bra, verken for helsa, for utførelsen av arbeidet eller sikkerheten. Kroppen er programmert for å sove om natta og være våken på dagen. I perioden mellom klokka 0300 og 0500 er årvåkenheten på det laveste og reaksjonstiden blir lang. Er det mulig, så bør man legge opp

Kommunereform: Større og færre

Regjeringa har i sin plattform satt seg fore å gjennomføre en kommunereform. Det innebærer, som de sier, større og mer robuste kommuner.

Det samme budskap ble presentert av tidligere kommunalminister Gunnar Berge (Ap) på 90-tallet og av tidligere kommunalminister Erna Solberg. Mange kommuner er skeptiske til slike sammenslåinger, i alle fall med nabokommunen.

Et av de viktigste argumentene for kommunereformen er at små kommuner kan slite med å skaffe seg tilstrekkelig kompetanse. Men i dag driver både større og mindre kommuner et utstrakt interkommunalt samarbeid for å sikre seg kompetanse og stordriftsfordeler.

Interkommunalt samarbeid

Regjeringa hevder at interkommunale løsninger kan framstå som udemokratiske i form av manglende politisk styring. Professor Bjarne Jensen ved Høgskolen i Hedmark avviser dette. Han peker på at kommuner utarbeider politisk vedtatte eiendringer, som legger premisser for driften i et interkommunalt samarbeid. Interkommunalt samarbeid kan også organiseres som en del av den kommunale forvaltning, som samkommune eller vertskommune.

Mange av de sterkeste motstanderne av kommunesammenslåing er organisert i Lokalsamfunnsforeningen, bestående av 147 kommuner. Foreningen stiller følgende enkle spørsmål: Hva er det som fungerer så dårlig med småkommuner i dag at de ikke kan fortsette som småkommuner?

Statsråd Sanner har nedsatt et ekspertutvalg som skal komme opp med noen kriterier for en hensiktsmessig kommunestruktur innen 24. mars. I dette arbeidet er det satt ned en referansegruppe, hvor blant annet Fagforbundet har en representant.

Fylkeskommunens skjebne

Regjeringspartiene signaliserte før valget at de vil fjerne fylkeskommu-

Ikke enig: Professor Bjarne Jensen avviser at interkommunalt samarbeid er udemokratiske.

nene fra norgeskartet. Det har ikke flertall på Stortinget. Den vil nok heller ikke bli tillagt nye oppgaver av den sittende regjering, men de kan nok miste noen. Flere større kommuner ønsker for eksempel å drive videregående skoler.

Vil en av regjeringens viktigste reformer ende i mageplask? De som synes småkommuner er bra, har i dag god dokumentasjon på dette. Kommunal Rapport's årlige kommunebarometer måler kommunal tjenesteyting etter 160 kriterier. Det viser at små kommuner scorer høyt. Det bekreftes også av flere forskingsrapporter at små kommuner ofte har gode tjenester. Selv om statssekretær Jardar Jensen i Kommunal og regionaldepartementet har uttalt at reformen ikke handler om besparelser, kan det være nyttig å se på erfaringer fra Danmark, hvor betydelig nedskjæringer er kommet i kjølevannet av gjennomføringen av deres kommunereform. 3000 stillinger er fjernet i danske kommuner siden 2009.

OMSTILLINGSENHETEN

Alle dager sin verdi

Det er ikke bare i helsesektoren det jobbes turnus og helger. I NSB er det like mange tog som skal kjøres i helgene, som ellers i uka.

Derfor jobber de fleste lokomotivførere annenhver helg. Alle ansettes i full stilling. Det er å regne som en mannsarbeidsplass, men det jobber kvinner der også. Grethe Thorsen er fembarnsmor og lokomotivfører. Hun jobber full tid og i en turnus med jobbing annenhver helg. Hun er også faglig aktiv i forbundet sitt.

– Alle lokførere jobber heltid, med få unntak. De fleste jobber også annenhver helg, men får det kompensert med en ekstra fridag i turnusen (seksukers turnus) eller fem prosent høyere grunnlønn i helga, forteller Thorsen.

Turnusarbeider: Lokfører Grethe Thorsen jobber annenhver helg.

For Thorsen er det gangen i turnusen som er det viktigste, og at det ikke er for lange dagsverk. Hun forteller at de fleste av turnusene er bygd opp med dagsverk mellom sju og ni timer. Noen ganger kan det være umulig å få til fordi arbeidsplassen forflytter seg (tog), og da har de dispensasjon fra arbeidsmiljøloven og kan godta ti timer. Men det er sjelden noen sitter og kjører tog i ti timer. I dette dagsverket er det regna inn tid til uttak av togmateriell, teknisk kontroll og parkere toget etter endt kjøring.

Det de anser som de tøffeste tjenestene – som lokaltogkjøring, settes opp med kun 4,5 times aktiv kjøring.

– Konsentrasjonen avtar og muligheten for å gjøre feil øker selvsagt desto lengre dagsverkene er, sier lokfører Grethe Thorsen.

Fridag i uka

For lokfører Grethe Thorsen og de fem barna mellom 6 og 17 år, har det vært den aller beste løsningen å jobbe annenhver helg.

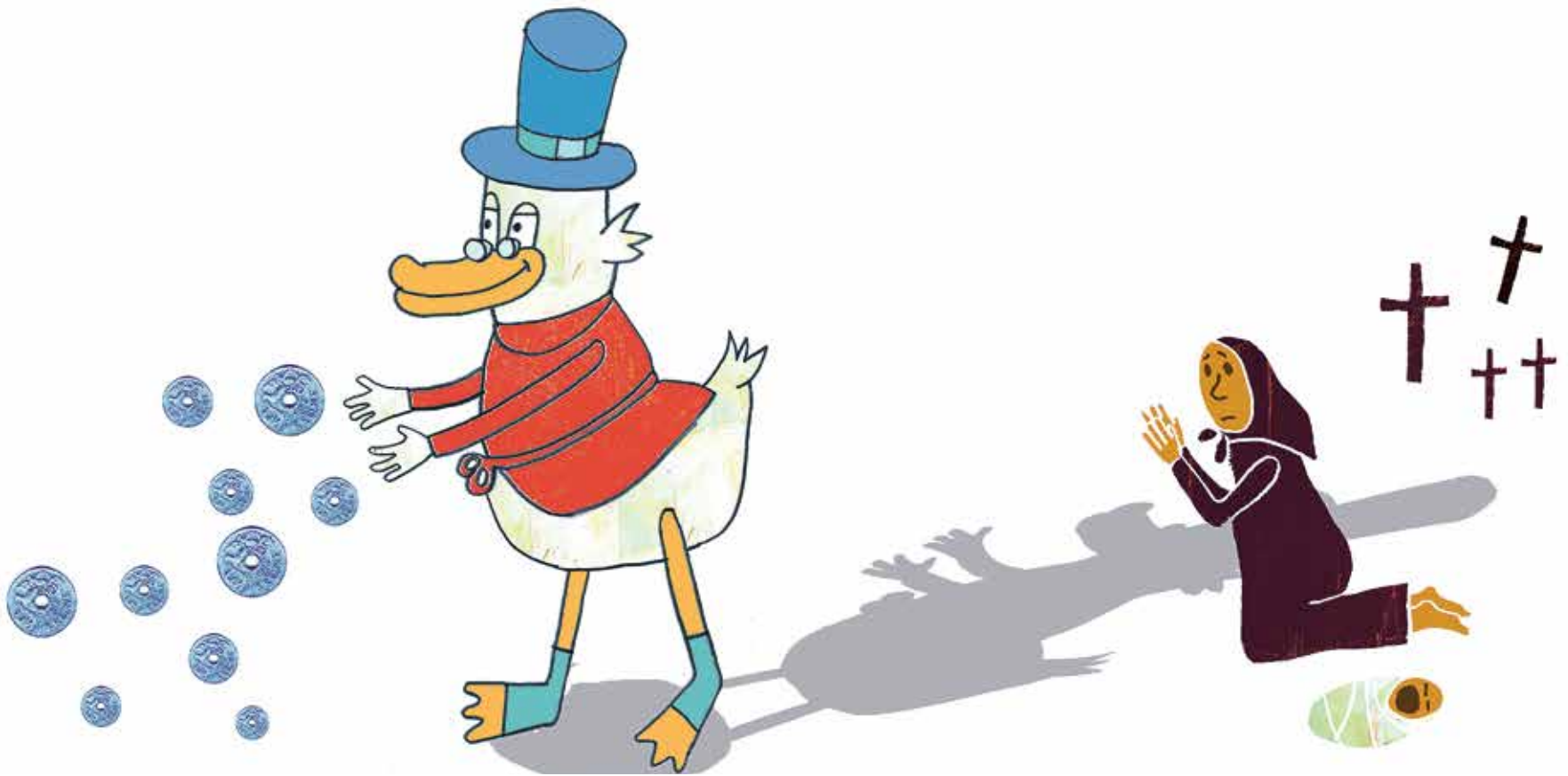
– Alle dager har sin verdi, ikke bare

helgene. Med fri på ukedagene får jeg fulgt opp barna i forhold til skolen, tannlege, idrett og alt annet ungene er med på. Jeg kan delta på dugnader, og jobbinga mi har sjelden kommet i konflikt med barnas aktiviteter, smiler hun.

KARI-SOFIE JENSSEN

PERSPEKTIV

ILLUSTRASJON: TRUDE TIENSVOLD

FOTO: FOKUS

GRO LINDSTAD
Daglig leder i Forum for kvinner og utviklings-spørsmål (FOKUS).

KOMMENTAREN

FNs Tusenårssmål – i mål for kvinner og likestilling?

FNs medlemsland kom sammen i 2000 for å vedta åtte Tusenårssmål, som blant annet skulle halvere ekstrem fattigdom, øke antall barn som får gå på skole, styrke likestilling, bedre mødrehelsetilstand, vaksineringsrate mot malaria og bekjempe hiv/aids.

Framdriften har vært ujevn, ikke bare mellom regioner og land, men også mellom ulike befolkningsgrupper innenfor landene. For å nå målene har flere land gjennomført de enkleste tiltakene først. Det har gitt utdanning til middelklassegutten i byen, men ikke til den fattige jenta på landsbygda. De aller fattigste har ikke tatt del i velstandsveksten verden har sett de siste tiårene. De står fremdeles uten utdanning, helse og andre grunnleggende rettigheter.

Siden 1990 har antall mennesker som lever i ekstrem fattigdom blitt redusert med 700 millioner. Ifølge FN har Tusenårsmålet, om å halvere ekstrem fattigdom, blitt oppnådd. Fortsatt må ca. 1,2 milliarder mennesker klare seg på mindre enn 1,25 USD per dag. 70 prosent (840 millioner) av disse er kvinner. Resultatet av FNs satsing er at menn har blitt løftet ut av fattigdom, mens kvinnene etterlates på bunnen.

Verdensbanken har satt seg et nytt mål om at ekstrem fattigdom skal reduseres til tre prosent innen 2030. EU støtter opp om Verdensbankens satsing, og andre aktører kommer til. Skal dette målet nås, må det satses på kvinner og likestilling.

Kvinnens rettigheter, inkludert kvinnens politiske og økonomiske

deltakelse, er grunnleggende rettigheter i seg selv, men også helt sentralt for å nå målet om å bekjempe verdens fattigdom.

Globalt utfører kvinner det aller meste av ubetalt arbeid. Dessverre faller kvinner ofte ut av den delen av utviklingspolitikken som handler om å skape arbeidsplasser og sikre inntekter.

Fattigdomsbekjempelse handler også om bærekraftig utvikling. Ofte er kvinner utelatt når løsningene på klimautfordringene skal diskuteres, og de har ikke samme tilgang som menn til statlige støtte-tiltak, kreditt og informasjon. Kunnskapen til de som faktisk har hovedansvar for å forvalte ressursene og kjenner behovene, blir ikke tatt med inn i forhandlingene.

Det er et behov for å se på sammenhengene på en helt annen måte enn forskning, næringsliv, sivil samfunn og politikere har gjort til nå. Kvinner og menn i politiske forhandlingsposisjoner må ta nye veivalg for framtidens fattigdomsbekjempelse. Det innebærer andre typer økonomisk satsing enn dagens. Uten at kvinneperspektivet integreres, vil lederne våre mislykkes, og kvinner vil fortsatt være dem som er etterlatt i bunnsløs fattigdom. Det har ikke verden råd til, verken økonomisk eller moralsk.

Med litt under to år igjen før tusenårsmålene utløper, er det viktig at verden ikke gir opp, men styrker arbeidet opp mot de fattigste og mest marginaliserte.

OSS DOMMEN HAR FALT

Ansettelse etter regler om innleie av arbeidskraft

Etter å ha vært utleid til et firma i fire år forlangte IT-teknikeren fast jobb. Han fikk medhold i Høyesterett.

Saken gjaldt krav om fast ansettelse etter reglene om innleie av arbeidskraft. Det var særlig spørsmål om det var arbeidsmiljøloven § 14-12 om innleie fra beman-ningsforetak eller § 14-13 om innleie fra virksomhet som ikke har til formål å drive utleie som skulle få anvendelse.

Hovedregelen er fast ansettelse
Hovedregelen etter arbeidsmiljøloven

§14-9 er at arbeidstaker skal ansettes fast. Bruk av indirekte og midlertidige ansettelser har uheldige konsekvenser for arbeidstakerne og for norsk arbeidsliv, og Høyesterett angir at det er ikke ønskelig med økt bruk av innleie. Dagens regelverk må ses på bakgrunn av det tidligere forbudet mot utleie, og at oppmykningen særlig var ment for vikarbyråene.

IT-teknikeren ble ansatt i selskapet YIT Building Systems AS i 2006. YIT har ikke som formål å drive utleie av arbeidskraft. Likevel arbeidet han fra første dag i en heltidsstilling for Statoil ASA.

Fikk hjelp av tillitsvalgte

Etter fire år krevde tillitsvalgte at IT-teknikeren skulle få fast ansettelse i Statoil etter reglene for midlertidige ansettelser, jf. arbeidsmiljøloven § 14-12 fjerde ledd. Det var enighet mellom partene om at han hadde krav på fast ansettelse dersom forholdet ble regulert av § 14-12, men ikke om leieforholdet gikk inn under § 14-13.

For at innleie skal omfattes av § 14-13 er minstekravene at innleievirksomheten ikke har til formål å drive utleie, og at utleie skjer «innenfor de samme fagområder som utgjør virksomhetens hovedbeskjeftigelse og at utleien ikke omfatter mer enn 50 prosent av de fast ansatte hos utleier».

Anket over oppreisningsspørsmålet

IT-teknikeren vant fram både i Stavanger Tingrett og i Gulatings lagmannsrett. Statoil anket til Høyesterett. IT-teknikeren innga avledet anke over avgjørelsen av oppreisningsspørsmålet. Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) erklærte partshjelp til støtte for Statoil. Fagforbundet Industri Energi og LO erklærte partshjelp til støtte for arbeidstakeren.

Høyesterett tok ikke stilling til om det var den juridiske enheten eller den avdeling arbeidstakeren formelt var ansatt i, som utgjorde virksomheten, slik dette be-grepet er benyttet i arbeidsmiljøloven § 14-

13 første ledd. Det ble ansett som avgjørende at leieforholdet lå så fjernt fra det som var ment omfattet av § 14-13, at utleien ikke kunne anses å ha hjemmel i denne bestemmelsen. Arbeidstakeren hadde da krav på fast ansettelse i innleieselskapet i medhold av arbeidsmiljøloven § 14-12 fjerde ledd jf. § 14-9 femte ledd.

Ble tilkjent saksomkostningene

Høyesterett viste til at forarbeidene ga anvisning på en skjønnsmessig helhetsvurdering av utleievirksomhetens forhold. Ansettelsen og utleien av IT-teknikeren var initiert av Statoil og begrunnet i Statoils behov, og han hadde ingen arbeidsoppgaver å gå tilbake til i YIT.

IT-teknikeren fikk medhold i kravet om fast ansettelse og ble tilkjent saksomkostninger. Statoil ASA og Næringslivets Hovedorganisasjon måtte også betale saksomkostningene til LO og Industri Energi.

MARIANNE BILLING

NYHET

Muligheter for nestledere og ungdomstillitsvalgte

Distribusjonsverktøyet i tillitsvalgtportalen gjør det enkelt og billig å holde kontakten med medlemmene på e-post og sms, og for styret å holde kontakt med hverandre.

Etter ønske fra mange tillitsvalgte, er det nå også mulig for nestleder i fagforeninga å sende e-post og sms til flere forskjellige mottakergrupper fra tillitsvalgtportalen.

Fra før kunne nestlederne bare sende til de andre styremedlemmene. Nå kan nestlederne også sende til følgende grupper:

- Seksjonsledere i egen forening (ny)
- Plastillitsvalgte (ny)
- Medlemmene i hver seksjon (ny)
- Alle medlemmer (ny)

Send melding direkte til elev- og studentmedlemmer

Ungdomstillitsvalgte kunne fra før sen-

de e-post og sms til medlemmer under 30 år i sin forening. Etter forslag fra tillitsvalgte, har ungdomstillitsvalgte nå også fått tilgang til å sende e-post og sms til to nye mottakergrupper: «Elev-medlemmer i egen fagforening» og «Studentmedlemmer i egen fagforening». Du finner verktøyet her: <https://medlem.fagforbundet.no/tvnett/distribusjon/>

Du må være registrert som bruker av medlemsportalen, og med et verv i Fane2, for å kunne logge deg inn.

Vi minner om at e-post er gratis, mens sms koster penger som belastes foreninga. Medlemmene vil gjerne ha nyttig informasjon, men ikke for mye av det. Blir det for mye, reserverer de seg, og vi mister muligheten.

Vi håper verktøyet svarer til forventningene, og hører gjerne fra dere som har forslag til endringer.

Syk i ferien kan gi ny ferie neste år

Blir du langvarig syk i ferien, kan du kreve å få den året etter. EFTAs overvåkingsorgan, ESA, mener den norske ferieloven ikke fullt ut sikrer arbeidstakere fire ukers ferie, slik de har krav på etter Arbeidstidsdirektivet.

Blir en arbeidstaker syk i ferien, opererer ferieloven med et minimum antall dager som må gå før den ansatte kan kreve å få ferien tilsvarende forlenget.

De norske reglene krever også at de

ekstra feriedagene som skal kompensere for sykdomsperioden må benyttes i løpet av det samme året. Arbeidstakere med langtidssykemelding kan dermed risikere å ikke få brukt alle feriedagene sine.

ESA sier dette i en grunnlagt uttalelse til den norske regjeringen. Dersom Norge ikke følger opp ESAs uttalelse innen to måneder, kan ESA beslutte å ta saken til EFTA-domstolen.

Leserinnlegg til lokalavisa der du bor

Det er viktig å synes i lokalmedia. Leserinnlegg fra fagforeninga er godt stoff.

Du finner mange du kan bruke i tillitsvalgtsportalen.

Når dere logger dere inn og velger Tillitsvalgtsmateriell finner dere Maler (plakater, innlegg, taler).

Leserinnlegga som ligger her er til fri bruk og inspirasjon.

I eget navn eller fra fagforforeninga

Det er bare å forsyne seg og sette eget eller fagforeningas navn som avsender.

Innleggene kan også brukes som bakgrunn for egne taler, appeller eller innledninger.

Siden desember 2013 er følgende tema lagt inn:

- Reservasjonsretten
- Privatisering av velferden
- Produktivitetskommissjon med tunnelsyn
- Særaldersgrenser
- Skatt og ulikhet
- Privatisering: Tilfellet Austevoll
- AFP: Forskjellsbehandling

Filmloft for ungdommen

Skuespiller Thorbjørn Harr er fortellerstemmen når historien om Vilde og Roger skal verve nye medlemmer til Fagforbundet Ungdom. Animasjonsbyrået Tilmærmet lik står bak produksjonen. De lagde også vervefilmene om Frøya for noen år siden. Den nye ungdomsfilmen får premiere i slutten av februar. Da skal den ut både på nett og på skolebesøk.

Barnehagedagen 18. mars – tiende året på rad

Framfylkingen 80 år

I 2014 er det 80 år siden Framfylkingen ble stiftet. I jubileumsåret er det mange aktiviteter å se fram til, blant annet en stor jubileumsleir på Sørmarka i juli, en egen jubileumsbok og en jubileumsfest i november. I tillegg kommer alle de faste aktivitetene, ledertreff, barnekonferansen i september og alt som skjer ute i lokallaga.

Fagforbundet siden sist

■ Brannkorpset i Fosnes mottok en stor blomsterbukett fra Fagforbundet sentralt som takk for innsatsen under brannen i Flatanger.

■ Fagforbundet Lærdal har tildelt kroner 10 000,- til Lærdal Brann og Redning på årsmøtet. Pengene vart øyremerka treningsutstyr.

■ Fagforbundet på sykehuset i Hammerfest har bevilget kroner 10 000 til Filippinene. Årsmøtet i Fagforbundet Kristiansund bevilget kroner 10 000 til Norsk Folkehjelp sitt prosjekt i Syria.

■ Fagforbundet Nordland, Troms og Finnmark er sterkt kritisk til DSBS (Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap) ønske om å flytte teoridelen av brannskolen i Tjeldsund kommune til Trondheim.

■ Årsmøtet i Fagforbundet Sandefjord støtter nødhjelpstafetten for Syriske flyktninger med kroner 5 000,- og sender stafettspinnen videre til Fagforbundet Larvik/Lardal.

■ LOs distriktskontor i Oppland som representerer 40 000 fagorganiserte, støtter de streikende ved virksomheten Design forum AS i Lillehammer. HK-medlemmene er i lovlig konflikt for å få opprettet tariffavtale. Også i Design Forums butikker i Oslo, Asker og Bodø streiker Handel og Kontor.

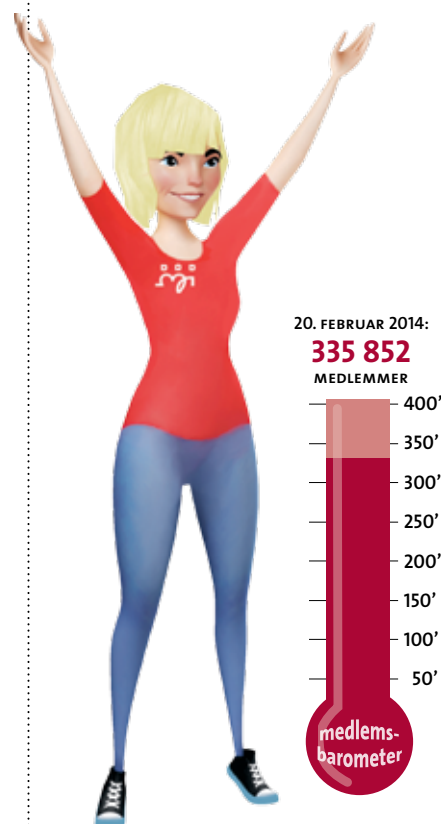
■ På årets Trondheimskonferanse varslet LO-leder Gerd Kristiansen at pensjon blir et viktig tema i vårens tarifforhandlinger.

■ LO-lederen i Sarpsborg mener forslaget om å øke fylkesordførerenes lønn med over 100 000 kroner rimer dårlig med oppfordringa om moderasjon i årets lønnsoppgjør. Han får støtte fra nestlederen i Fagforbundet Østfold, Tore Leif Gundersen.

■ Fagforbundets leder Mette Nord påpekte i et intervju med NRK 3. januar i år hvor paradoksalt det er at ei regjering som har gått til valg på at det skal bli større valgfrihet, ønsker å begrense valgfriheten for kvinner.

■ Partilederne i Ap, SV og Sp må fortsette å dyrke det rødgrønne samarbeidet – også om KrF ikke vil bli med, mener Åslaug Haga.

■ Fagforbundet har hatt en økning på 129 medlemmer siste uka (356 hittil i år) Per 20. februar har Fagforbundet 335 852 medlemmer – hvorav 214 050 er yrkesaktive.

oss faglig kokebok

Oppsigelsesvern ved sykdom

De fleste er godt kjent med bestemmelsen i arbeidsmiljøloven om at du ikke kan sies opp på grunn av sykdom de første 12 månedene, jf AML § 15-8. Men hvordan er oppsigelsesvernet deretter hvis du fortsatt er syk?

Da er det regelen i AML § 15-7 som gjelder. Oppsigelsen må være saklig her som ellers. I tillegg må det i disse tilfellene ta med AML § 4-6 i vurderingen:

«Hvis en arbeidstaker har fått redusert arbeidsevne som følge av ulykke, sykdom, slitasje e.l., skal arbeidsgiver, så langt det er mulig, iverksette nødvendige tiltak for at arbeidstaker skal kunne beholde eller få et passende arbeid.

Arbeidstaker skal fortrinnsvis gis anledning til å fortsette i sitt vanlige arbeid, eventuelt etter særskilt tilrettelegging av arbeidet eller arbeidstiden, endringer i arbeidsutstyr, gjennomgått arbeidsrettede tiltak e.l.»

Sørg for at henvisningen til AML § 4-6

kommer med i protokollen (sammen med AML § 15-7).

Nødvendige tiltak

Hvilke tiltak som er nødvendig må vurderes konkret, hva består den reduserte arbeidsevnen i (for eksempel fysiske eller psykiske faktorer) og hvilket arbeid er det tale om. Tiltaksbegrepet er vidt. Konkrete eksempler på tiltak er listet opp i Ot. prp. nr 89 L 2010 – 2011, pkt 3.2.1:

- Anskaffelse eller endringer av teknisk utstyr som arbeidstakeren bruker i sitt daglige arbeid
- Endringer av fysiske innretninger på arbeidsplassen
- Endringer i rutiner eller aktiv medvirkning av andre arbeidstakere
- Regulering av arbeidsmengde, arbeidstempo, arbeidstid og tilrettelegging for bedre mestring av arbeidsoppgavene
- Tiltak i forbindelse med trening, opplæring og omskolering

I tillegg skal det også sees på nødvendigheten av å iverksette tiltak for at arbeidstakeren skal kunne komme seg til arbeidsstedet.

Her må dere i forkant av møtet med arbeidsgiver gjøre en jobb sammen med medlemmet slik at dere har med dere så mange konkrete forslag til tiltak som

mulig. Pass på at disse kommer inn i protokollen.

Hvis ikke det er mulig for arbeidstakeren å utføre sitt vanlige arbeid til tross for tilrettelegging, så har arbeidsgiver en subsidiær plikt til å sørge for at arbeidstakeren kan få annet passende arbeid i virksomheten.

Så langt det er mulig

Hvis arbeidsgiver mener at tiltakene blir for dyre for virksomheten, så vit at forbeholdet om «så langt som mulig» skal tolkes strengt, jf Ot. Prp. Nr 89 L (2010 – 2011) pkt 3.2.2.1:

«Det klare utgangspunktet er at arbeidsgiver har plikt til å tilrettelegge for at en sykemeldt arbeidstaker skal kunne komme tilbake til jobb. Dette gjelder selv om de relevante tiltakene er økonomisk belastende eller på annen måte ressurskrevende eller til ulempe for arbeidsgiver».

Tilretteleggingsplikten er ikke absolutt, men før en arbeidsgiver kan bruke dårlig økonomi som argument for ikke å iverksette tiltak, så skal det ha vært gjort grundige undersøkelser for å finne en løsning, jf Ot. Prp. Nr 89 L (2010 – 2011) pkt 3.2.2.2.

FAGFORBUNDET

UTGIVER: Fagforbundet
 OSS PÅ NETT: oss.fagforbundet.no
 ANSVARLIG REDAKTØR: tone.zander@fagforbundet.no
 FAGREDAKTØR: kari-sofie.jenssen@fagforbundet.no
 I REDAKSJONEN: randi.tevik@fagforbundet.no
 marianne.billing@fagforbundet.no
 maria.wattne@fagforbundet.no

LAYOUT: berit.paulsen@fagforbundet.no
 kjell.olufsen@fagforbundet.no
 REDAKSJONEN AVSLUTTET: 20. februar 2014
 OPPLAG: 20 000
 TRYKK: Aktietrykkeriet
 ISSN: 1891-2184

FOTO: KARI-SOFIE JENSEN

tillitsvalgt min hverdag

oss@fagforbundet.no

Kampklar: Det er ikke tilfeldig at Siri Follerås endte som leder for 7500 medlemmer i Oslos ferskeste fagforening. Hun klarer nemlig ikke sitte stille og tie. – Det er vel derfor vi havner der vi gjør, ler Siri Follerås.

Siri Follerås

Hun er nettopp blitt valgt til leder av fagforeninga Fagforbundet Pleie og Omsorg Oslo, som ble stiftet 30. januar. Med tett opptil 7500 medlemmer er foreninga den nest største i hovedstaden.

Stort ansvar

Siri Follerås er utdanna hjelpepleier og det har hun jobba som siden 1988. Men et hjerte som banket stadig mer for fagbevegelsen, ledet henne inn i rollen som plassertillitsvalgt allerede tidlig på 90-tallet. Fram til nå har hun vært leder i Fagforbundet Grünerløkka.

Det er en erfaring som kan komme godt med når Follerås nå skal gå i front for 7500 medlemmer.

– Det er et stort ansvar og jeg er veldig ydmyk for den tilliten medlemmene har gitt meg. For meg er det viktig å fokusere

på det positive for å få ting til å skje, sier Follerås.

Og la det ikke være noen tvil: Nå skal det skje ting.

Skal kjempe for alle

– Som ny fagforening har vi mange utfordringer, sier Follerås.

– Først og fremst må vi få alle systemene til å fungere. Vi vil også legge opp en helt ny struktur for å gjøre det enklere for medlemmene å komme i kontakt med de tillitsvalgte og få den hjelpa de trenger. Vi skal satse mye på opplæring og skoling, særlig av tillitsvalgte som nærmest er blitt kasta ut i det, forteller Follerås.

Hovedvekten av medlemmene i den nye fagforeninga er hjelpepleiere, omsorgsarbeidere, helsefagarbeidere, hjem-

mehjelper, assistenter, sykepleiere og vernepleiere. Og for Follerås er det viktig at både offentlig og privat ansatte får samme behandling.

– Det nytter ikke bare å si at vi er i mot privatisering. Vi må samtidig kjempe for at alle skal ha samme rettigheter. De er våre medlemmer, bare at de gjør samme jobben under dårligere betingelser.

Store ambisjoner

Med et entusiastisk og kampklart styre i ryggen er Follerås nå klar for å ta fatt på fagforeningsarbeidet i ny forening. Og selvsagt har de målsettingen klar.

– Målet vårt er å verve 500 nye medlemmer i året. Litt ambisjoner må man jo ha, sier Follerås.

MARTINE GRYMUR

Fagforbundets nye palestinaambassadører

Arbeidsutvalget har utnevnt nye medlemmer og tillitsvalgte til Fagforbundets ambassadørkorps for Palestina.

Akershus:	Ivar Romundstad, Janne Olsen
Aust-Agder:	Pål Bach
Buskerud:	Magnus Langstrand
Finnmark:	Ole Ingvald Hansen
Hedmark:	Thomas Aaslund
Hordaland:	Rune Breisnes, Veronica Sandanger
Møre og Romsdal:	Geir Ole Kanestrøm
Nordland:	Torild Holmedal
Nord-Trøndelag:	Vegard Granaune
Oppland:	Roger Arnesen
Oslo:	Stein Asthøy, Kathrin Nesgård
Rogaland:	Synnøve Haugland
Sogn og Fjordane:	Ralf Einar Johannessen
Sør-Trøndelag:	Ole Roger Berg, Sonia Kvam
Telemark:	Nina Holm Johnsen
Troms:	Helge Hole, Britt Ås
Vest-Agder:	Lars Klotttrup Berge, Roy Gyberg
Vestfold:	Eddie Whyte
Østfold:	Veronica Løken

Fred og rettferdighet for det palestinske folket

Fredsforhandlingene mellom Israel og Palestinerne står stille. Samtidig fortsetter Israel utbygginga på den Vestbredden. Nøden og nedverdighelsen av folket i Gaza og Vestbredden avler hat og utløser ekstremisme. Blokaden av Gaza og oppstykkingen av Vestbredden, og diskriminering av den arabiske befolkninga fortsetter til tross for forhandlinger. Kan vi gjøre noe annet enn å gi vår støtte og uttale oss mot den israelske politikken? Fagforbundet sentralt mener at tida er moden for å få slutt på norsk direkte og indirekte støtte til den israelske okkupasjon. Ulike økonomiske sanksjoner mot Israel må gjennomføres, ved å forby import av varer fra de israelske bosetningene. Import av krigsmateriell fra Israel må forbys. Norge må kreve garanti for at krigsmateriell ikke videreselges til Israel. Statens Pensjonsfond utland må trekke seg ut av selskaper som bidrar til okkupasjon.

Okkupasjonen og blokaden må opphøre, og norske myndigheter må støtte palestinerne bestrebelsler for å bli fullverdig medlem av FN. (Uttalelsen er noe forkortet)

OSS nytt om navn

Fagforbundet Vennesla har valgt nytt styre: **JANNICKE USTERUD**, leder SKKO, **WENCHE HADLAND** leder SST, **ERNA ROBSTAD** leder Pensjonist, **ANNE GRETHE TØRSTAD** private barnehager, **RANDI SOFIE HAGEN**, nestleder, **GRY L. SØRENSEN** leder SKA, **KARIN EIVINDSON** leder SHS, **LENE VORELAND** Ungdom, **ODDVAR SKOV-SKOV**, kasserer, **SOLVEIG NORDVOLD** leder.

HEGE ANITA ULSTEIN er nyvalgt nestleder i Fagforbundet Nordre Vestfold.

Fagforbundet Løddingens styre for 2014 består av leder **MARTIN VERNER HANSEN**, HTV **RACHEL MARTINUSSEN**, nestleder **EVA SKOGLUND**, sekretær **RITA TILLER**, kasserer **RIR HENRIKSEN** og styremedlem **MARI-**

ANN FIVE. Vara til styret er **ANNE GRO HANSEN**.

Fagforbundet Lyngen har fått ny leder; **GRY HEGE KVITEBERG**.

KÅRE KARLSEN er gått av etter å ha ledet fagforeninga i ca 30 år.

INGA-LILL SUNDSET er ny hovedtillitsvalgt i Fagforbundet Nordland fylkeskommune for ening. Hun kommer fra jobben som rådgiver i utdanningsavdelingen i fylkeskommunen.

På årsmøtet i Fagforbundet Hamar fikk **ANN BIRGIT ØDBEHR** og **RANDI MOTRØEN** overrakt hedersbevisning for 20 som tillitsvalgt, av fylkesleder Hedmark, **KARIN MATHISEN**.

JANNE E. PETERSEN i Fagforbundet Ringsaker fikk gullnål, diplom og blomster, etter 20 år som tillitsvalgt, på årsmøtet. Hun har ledet Fagforbundet Ringsaker de siste fire årene.

Fagforbundet Halden-Aremerk hedret dem som hadde vært medlem i forbundet i 25 år og dem som hadde vært i LO i 40 år. **KIRSTI RØRMYR** ble gjen-

valgt som leder av fagforeninga på årsmøtet. Tre av fire ble gjenvalgt til styret. Ny vara er **ANITA ELIASSEN**. **SIDSEL SKAUG** er ny hovedtillitsvalgt.

oss redaksjonen

oss@fagforbundet.no

Send oss en e-post og si din mening og kom med tips!